

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - SKAP - Sveriges kompositörer och textförfattare - Federationen Svenska Musiker - Teaterförbundet/för scen och film - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

Stockholm den 24 augusti 2015

Region Östergötland
Att: Anne Hederén
581 91 Linköping

KLYS synpunkter på remissversionen av den regionala kulturplanen för Region Östergötland 2016-2019 (Dnr RUN 2015-189)

KLYS har tagit del av Region Östergötlands förslag till kulturplan för 2016-2019 och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter.

1 Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – företräder via sina 15 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl a författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t ex kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet.

KLYS utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare i den nationella kulturpolitiken. Samverkansmodellens inträde i den svenska kulturpolitiken har, förutom ett nytt sätt att fördela statliga bidrag till regional kulturverksamhet, inneburit en etablering av en ny kulturpolitisk karta där samverkan och dialog på alla plan är satt i fokus: mellan stat, region och kommun och där också det professionella kulturlivet och civilsamhället ska delta i dialogen.

Enligt förordningen ska de regionala kulturplanerna tas fram ”efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället”. Att använda sig av professionella kulturskapare som experter på sitt konstområde är ett utmärkt sätt att ta tillvara de professionella kulturskaparnas regionala erfarenheter, att utveckla diskussionen om kulturskaparnas villkor och att formulera en regional konstnärspolitik.

Formen för samråd väljer regionen själv. KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form, d v s att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare i dialog runt kulturplanens framtagande, genomförande och uppföljning. KLYS verkar också för att mindre samråd, där yrkesverksamma kulturskapare bidrar som experter, arvoderas. Vi har för ändamålet tagit fram särskilda arvodesrekommendationer från KLYS. Se bilaga.

Bland KLYS viktigaste frågor, som även gäller arbetet med regionala kulturplaner och samverkansmodellen, är att principen om armlängds avstånd används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor, och är av yttersta vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Enligt principen ska konstnärliga och kvalitativa bedömningar inte göras av den politiska sfären utan av sakkunniga ämnesexperter, yrkesverksamma kulturskapare och konstnärliga ledare, t.ex. i särskilda referensgrupper och bedömningskommittéer. KLYS bevakar också hur konstnärlig kvalitet och förnyelse får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag.

Här nedan följer en sammanfattning av KLYS mest centrala bevakningsområden, när det gäller regionala kulturplaner och regional kultur- och konstnärspolitik:

Grundläggande värden

- Hur bevakar kulturplanen kulturens egenvärde och balansen mot aspektpolitik?
- Bidrar den här satsningen till konstnärlig kvalitet och förnyelse?
- Hur arbetar regionen med principen om armlängds avstånd?
- Hur arbetar regionen med att främja mångfald inom kulturen?

Kulturskapares villkor

- Vilka förutsättningar behövs för att professionella kulturskapare inom alla konstområden ska kunna verka i regionen? Hur formuleras regional konstnärspolitik i regionen?
- Vilka målsättningar formulerar regionen utifrån betydelsen av rimliga avtal och ersättningar till kulturskapare för deras arbete?
- Hur kan regionalt verksamma kulturskapare stödjas med kompetensutveckling och vidareutbildning. Hur kan man stödja de redan yrkesverksamma som vill vara kvar i regionen?
- Hur diskuterar och synliggör regionen skillnaden i villkor mellan yrkesutövande och ideella utövare?
- Vilka stödfunktioner finns för professionella kulturskapares företagande i regionen?
- På vilka sätt kan regionen och dess kommuner integrera kulturskapare som självklar samarbetspart?

Kulturell infrastruktur

- Hur ser utbudet ut av lokaler för mötesplatser och arbetsplatser i regionen? D.v.s. replokaler/verkstäder/träningslokaler/inspelningsstudios. Vad kan byggas ut, förstärkas lokalt och eller regionalt?
- Vilken strategi formulerar regionen i sin kulturplan angående samspelet mellan institutioner och det fria kulturlivet?
- Vad har regionen för utvecklingsmål för regionöverskridande verksamhet?
- Hur planerar regionen att arbeta med och utveckla nationella och internationella samarbeten?

2 Generella utgångspunkter och kulturplanens disposition

Region Östergötland omfattar tretton kommuner varav Norrköping och Linköping är regionens största. I dessa städer finns i stort sett alla regionens främsta kulturinstitutioner såsom Norrköpings symfoniorkester och Östgötateatern. Liksom många andra delar av Sverige har regionen en stor andel glesbygd och ojämn fördelning av befolkningen i länet, vilket skapar utmaningar för hur den kulturella infrastrukturen ska fungera väl för alla regionens invånare.

Östergötland anslöt sig till kultursamverkansmodellen 2012. Detta är alltså den andra regionala kulturplan som man presenterar, men den första i egenskap av nybildad region. Från januari 2015 är det Regionutvecklingsnämnden (RUN) som har det kulturpolitiska ansvaret i regionen. Kulturplanen är en del i Regionala utvecklingsprogrammet >2030 (RUP) och ska gälla från januari 2016 till och med december 2019.

Det första man slås av i denna kulturplaneremiss är dokumentets omfattning. Östergötlands kulturplan är en av de längsta jämfört med andra regionala kulturplaner. Det är ett ambitiöst formulerat material med en diger innehållsförteckning och välavvägd disposition med ett för läsaren pedagogiskt upplägg med bakgrundsfakta om samverkansmodellen och relationen mellan nationell och regional kulturpolitik samt läsanvisningar.

Alla åtta verksamhetsområdena är med i planen enligt normen, men med vissa undantag som bör diskuteras. KLYS tillstyrker att man har ett eget avsnitt för bild och form-området, men enligt förordningen brukar bild och form behandlas i avsnittet "Konst- och kulturfrämjande verksamhet". Under denna rubrik väljer Östergötland att i stället ta upp kulturkonsulentverksamheten i regionen, vilket naturligtvis är bra om än något missvisande enligt Kulturrådets dispositionsnorm som ju de flesta andra regioner väljer att följa. Vidare väljer regionen att ta upp kulturmiljövård som ett eget avsnitt, trots att detta inte ingår som ett eget område i samverkansmodellen – detta har KLYS dock inga synpunkter på.

Något som vi emellertid hoppas att man korrigerar i slutversionen av planen är att man felaktigt placerat avsnittet om filmkulturell verksamhet som en underrubrik i avsnittet "Hemslöjdsfrämjande verksamhet".

För tydlighetens skull kan vi tycka att det vore önskvärt att jämställa alla konstarterna genom att ge dem egna huvudrubriker i planen: teater, musik, dans, film, litteratur samt bild och form.

Det är positivt att man för varje område inom de regionala konst- och kulturverksamheterna tydligt listar såväl aktörer som utvecklingsinsatser. Vi vill dock påpeka att man tycks ha glömt bort de enskilda professionella bildkonstnärerna i aktörslistan i avsnittet om bild och form (sid 53).

KLYS välkomnar att man redan inledningsvis talar om konstens egenvärde och framhåller konstpolitik som ett specifikt perspektiv inom kulturområdet, samt att man tar upp principen om armlängds avstånd.

3 Begrepp och definitioner

KLYS förespråkar att regionerna i sina kulturplaner generellt använder begreppet "professionell kulturskapare", alternativt "yrkesverksam kulturskapare". Region Östergötlands kulturplaneremiss har tyvärr ett väldigt inkonsekvent sätt att tala om professionella kulturskapare. Trots att man till och med har ett eget avsnitt med den helt korrekta rubriken "Professionella kulturskapare" så används i samma avsnitt en blandad terminologi med begrepp som "fria utövare", "professionella utövare", enbart "utövare" samt "professionella fria kulturskapare" och "fria kulturskapare". På flera andra ställen i dokumentet används en blandad terminologi, t.ex. "professionella kulturarbetare" (sid 9), "fria kulturutövare" (sid 28), "fria professionella utövare" (sid 52) och "fria professionella kulturutövare" (sid 20). Det blir helt enkelt rörigt.

På sidan 55 används ordet "konstutövare" i betydelsen bildkonstnär/formgivare. Man blandar på samma sida dessutom användningen av "konstnärer" och "kulturskapare". Denna inkonsekvens skapar förvirring för läsaren. Vi anmodar att man inför slutversionen går igenom och renodlar användningen av begreppen i hela planen och konsekvent använder "professionell kulturskapare" i betydelsen konstnärligt yrkesverksam inom alla konstarter, eller annars specifika yrkesbeteckningar som "bildkonstnär", "kompositör", "dansare" etc.

På sidorna 53-56 använder man ordet "konstnärer" när man talar specifikt om gruppen bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare. Men, liksom Konstnärsnämnden, förespråkar KLYS att ordet konstnär används som beteckning för konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden, inte enbart i betydelsen bildkonstnär. På sidan 54 finns rubriken "Övrig konstverksamhet i Östergötland", som blir missvisande i denna kontext. Vi ser helst att det t.ex. står "Övrig bild och form i Östergötland" i stället, alternativt "bildkonstverksamhet" beroende på sammanhanget. Detsamma gäller för ordet "konstområdet" (sid 79) som syftar på bild och form-området, samt beteckningen "konstkonsulent" på samma sida som bör specificeras t.ex. "konsulent för bild och form" eller "bildkonstkonsulent". På sidan 20 används ordet konst ihop med övriga konstformer, vilket tydligt illustrerar behovet av en genomgång och renodling av den specifika begreppsanvändningen som rör ordet konst i kulturplanen i sin helhet.

Begreppet kulturell mångfald definieras inte särskilt tydligt i planen. Visserligen påpekas att det både kan handla om etnisk mångfald och olika konstnärliga uttryck, men vi skulle i kulturplanen gärna se en mer ingående definition av begreppet och hur regionen tänker arbeta med detta område under kommande planperiod.

4 Samråd med professionella kulturskapare

KLYS sätter stort värde på att Region Östergötland sedan 2013 haft en formellt inrättad samrådsgrupp med professionella kulturskapare som arvoderats vid regelbundna sammanträden med regionens företrädare. Att denna form för samverkan nu ska utvärderas och ses över finner vi positivt och vi hoppas på en fortsättning i samma eller liknande former. Om behov finns står KLYS gärna till tjänst med stöd och rådgivning i denna sak.

Utöver samrådsgruppen har både fria och institutionsanknutna professionella kulturskapare fått komma till tals på flera olika temadialogmöten under 2014-15. I jämförelse med flera andra regioner i landet uppvisar Östergötland en lyhördhet, seriositet och transparens i sina dialogprocesser som vi verkligen uppskattar.

Det är i övrigt mycket bra och föredömligt att regionen i sin kulturplan listar alla dialogmöten så överskådligt med datum, plats och tema.

5 Kulturpolitiska utgångspunkter och mål

KLYS välkomnar att Region Östergötland i sitt regionala utvecklingsprogram (RUP >2030) talar om kulturens egenvärde och att grunden för kulturområdet är konsten. Man betonar vikten av "ett aktivt och omfattande kulturliv" och de regionala kulturinstitutionernas viktiga roll som förebilder och inspiratörer inom respektive konstområde.

I RUP >2030 formuleras tre mål för Östergötland varav inget specifikt handlar om kulturen i sig. Men för kulturpolitiken i regionen har man i RUP formulerat sju utgångspunkter som ligger till grund för kultursatsningarna och prioriteringarna under kommande planperiod.

Bland dessa välkomnar KLYS att regionen nu uppmärksammar obalansen mellan resurserna för olika konstområden pga. tidigare års satsningar på bl.a. scenkonsten i länet, och att man nu vill satsa mer på bl.a. bildkonsten och filmen. KLYS önskar emellertid att man djupare undersöker förutsättningarna kring punkten som gäller initiativet att bredda kulturbegreppet rent allmänt. Vi finner det självfallet viktigt att fokusera på det man kallar "nyskapande experimentell verksamhet" i det regionala kulturlivet, men i detta avseende måste man se till att vidmakthålla en god balans mellan det professionella och det amatörmässiga skapandet, samt mellan det institutionella och det fria professionella kulturlivet satt i förhållande till talang- och skolprojekt samt ideella kulturinitiativ.

Det är positivt att principen om armlängds avstånd nämns i inledningen av kulturplanen, men KLYS saknar vidare i planen en redogörelse för hur regionen tänkt arbeta med principen i sin regionala kulturpolitik under kommande planperiod. Vi skulle för övrigt gärna se att man utöver en armlängds avstånd till politiker inkluderade i sin policy att det på samma vis ska gälla armlängds avstånd till tjänstemännen. Vi förespråkar att regionerna inför viktiga beslut som gäller och påverkar kulturskapare samråder på lämpligt vis med referensgrupper med professionella kulturskapare eller andra i regionen som har relevant kulturkompetens.

6 Regionala prioriteringar och utvecklingsmål

Grunden för Östergötlands prioriteringar i sin regionala kulturpolitik kommande planperiod är "att åstadkomma regional dynamik på kulturområdet och använda kultur som en motor i regional utveckling". Detta är i ett KLYS-perspektiv ett alltför snävt aspektpolitiskt fokus, men vi får trots allt en mer nyanserad bild när vi läser de fem strategier som ska styra det övergripande utvecklingsarbetet under planperioden. Bland dessa strategier är det två som vi särskilt fäster vikt vid: "Stärka kulturområden – dans, film, kulturarv" samt "Stödja

konstnärlig utveckling och korsbefruktande samarbeten". Se utvecklade kommentarer kring detta i respektive avsnitt om teater, dans, film och bild och form nedan.

När det gäller insatserna för att främja och stödja konstnärlig utveckling välkomnar KLYS den uttalade ambitionen i Östergötland att utveckla projektsamarbeten som kombinerar konstområden samt särskilda gemensamma temasatsningar i det regionala offentliga kulturlivet. Vi ställer oss dock frågande till hur man i praktiken ska utveckla samverkan mellan institutioner och det man kallar "fria aktörer" i regionen. Det är ett faktum att institutionerna brottas med finansieringen för att få de egna verksamheterna att fungera. Här önskar vi en konkretisering i kulturplanen kring hur regionen långsiktigt tänker sig att involvera fria professionella kulturskapare i verksamheterna.

I kulturplaneremissen redogör regionen för en god organisation av konsulenter och regionala utvecklare inom olika konstområden i Östergötland. Det är visserligen positivt med stödpersoner och samordnare av olika slag, men vi ser också en risk för att kulturområdenas talan främst förs av olika tjänstemän/samordnare/konsulenter, vilket då riskerar att påverka respektive områdes utvecklingsmöjligheter och prioriteringar i riktningar som inte alltid sammanfaller med vad som i praktiken är eller kan vara viktigast för de professionella kulturskaparna. I detta avseende förespråkar vi en utvecklad initierad dialog mellan regionens företrädare, institutionsföreträdare och fria professionella kulturskapare.

7 Kulturskapares villkor och regional konstnärspolitik

KLYS välkomnar att region Östergötland i sin kulturplaneremiss ger uttryck för en seriös och öppen hållning gentemot de professionella kulturskaparna i det att man bl.a. har ett eget avsnitt i planen om dessa, samt sedan några år formellt samråder med professionella kulturskapare från regionen inför skrivandet av kulturplanen.

Något vi emellertid saknar i planen är ett eget avsnitt om konstens egenvärde där man även kunde redogöra mer specifikt för sin regionala konstnärspolitik. Som kulturplanen är disponerad nu så finner man som läsare konstnärspolitiska ambitioner i olika sammanhang lite varstans i dokumentet och saknar därmed en tydlig linje/hållning och tydligt formulerade policys kring konstnärspolitiska frågor som regionen tänker sig arbeta utifrån inför kommande planperiod.

8 Synpunkter gällande de specifika konstområdena

8.1 Professionell teater-, dans- och musikverksamhet

Generellt är det viktigt att på scenkonstområdet uppmärksamma att när de offentliga anslagen inte förmår hålla jämna steg med pris- och löneökningar hotas möjligheterna att behålla den höga kvaliteten och omfattningen på verksamheterna, samtidigt som utrymmet för förnyelse och utveckling krymper.

Ett centralt område för scenkonsten som bör ges ökad uppmärksamhet är arbetet med kompetensutveckling. Detta är idag begränsat såväl inom institutioner som inom det fria kulturlivet. Bland de utvecklingsinsatser som räknas upp i kulturplanen för det regionala scenkonstområdet hävdas att man ska "genomföra kompetensutvecklingsinsatser för scenkonstens aktörer" samt främja "möjlighet till konstnärlig utveckling". Dessa formuleringar är naturligtvis behjärtansvärda ambitioner som KLYS välkomnar, men vi saknar i kulturplanen mer konkreta och specifika förslag till insatser för kompetensutvecklingen inom scenkonsten i länet, i synnerhet för frilansare.

SCENKONSTBOLAGET

När det gäller Östgötateaterns verksamhet under kulturplaneperioden kan det konstateras att mycket lite sägs om den nya scenkonstbolagsbildningen. Sammanslagningen av Symfoniorkestern Norrköping och Östgötateatern är ett stort steg och omtalas av ledande politiker i regionen som en framtidssatsning. Nya pengar tillförs och förhoppningarna på verksamheten är stora. Det borde framgå i kulturplanen hur man från politiskt och regionalt håll kommer att följa bolagets verksamhet i syfte att försäkra sig om att de förväntningar man har kan uppfyllas. Inte minst hoppas vi på att det ska bli mer teater och musik för medborgarna. De farhågor som framkommit inte minst från verksamhetsledningarna om minskad självständighet bör också följas upp.

Det är positivt att verksamheten vid teaterns verkstäder lyfts fram. Här borde lyftas att fullständiga verkstäder är något unikt och en tillgång för hela regionen. Dessutom bidrar verksamheten till att viktig spetskompetens kan behållas i regionen.

DEN FRIA SCENKONSTEN

Det är bra att den fria scenkonsten lyfts fram och att gruppernas villkor diskuteras. Det är positivt att Riksteatern Östergötland pekas ut som en nyckelspelare då det gäller kontaktytorna mellan teatrar och arrangörer.

Dock bör i sammanhanget framhållas att Östgötateatern är en stor arbetsplats för frilansare. En institution är genom sin stora verksamhet viktig också för möjligheten att försörja sig som frilans i regionen.

DANSEN

Det är mycket positivt att dansen skjuts fram som ett område för satsningar. Dock sägs det ingenting om villkoren för de dansare som kommer att vara engagerade. Det bör framgå att man från Region Östergötlands sida förväntar sig att de grupper som erhåller bidrag har kollektivavtal. Det är på sikt avgörande för att frilansande dansare ska ha möjlighet att försörja sig inom sitt yrke.

8.1.1 Musik

NY TEKNIK OCH DIGITALISERING (sid 36)

Naturligtvis välkomnar KLYS eventuella regionala satsningar på digitalisering och tillgängliggörande av kulturen för på olika sätt marginaliserade grupper, men vi ställer oss frågande till vad man menar med att det upphovsrättsliga regelverket "måste balanseras mot behovet". Vad innebär att balansera regelverk mot behov? En läsning kan vara att det nuvarande regelverket anses vara ett hinder för en utökad digitalisering. Om så är fallet är det bekymmersamt. Här bör regionen tydliggöra vad som avses med skrivningen.

ÖSTGÖTAMUSIKEN

Bland Östgötamusikens prioriteringar sägs att man ska "Se över strategier för spridning av kompetens kring blåsmusik i regionen." Vi önskar ett även här ett tydliggörande i planen om vad som avses. Handlar det om att stärka blåsmusik som genre? Ökat samarbete med amatörverksamhet etc? Vi hoppas dialogen mellan regionen och Östgötamusiken i praktiken blir mer konkret, annars är uppdraget hopplöst otydligt formulerat inför kommande planperiod, vilket vore olyckligt.

NORRKÖPINGS SYMFONIORKESTER (SON)

Bland utvecklingsmöjligheterna i verksamheten nämns att "Utreda möjligheten att spela in och sända konserter digitalt". Vi vill påpeka att de avtal som gäller för SON redan idag ger möjlighet till digitala överföringar. Detta är alltså rimligen en fråga om att utreda resurser, både ekonomiskt och kompetensmässigt. Vi ser gärna att regionen undersöker och beaktar ett eventuellt behov av någon form av nationellt kompetenscentrum kring digitala sändningar inom området. Framför allt mindre ensembler torde ha svårt att hantera digitala sändningar, och grundförutsättningarna, inte minst tekniskt, är sannolikt desamma.

8.2 Litteratur

Det finns ett ambitiöst anslag i denna del av kulturplanen, men vår uppfattning är att visionen och innehållet inte är helt genomarbetat. Kort- och långsiktiga mål blandas, och även om litteraturen har ett eget kapitel i planen ligger allt utvecklingsarbete på regionbiblioteket, vilket i sin tur innebär att fria professionella kulturskapare inom ordområdet knyts hårt till institutionen. Detta betyder i sin tur att det blir en obalans mellan institutionen och kulturskaparna. Om litteraturen verkligen ska vara ett självständigt område är det viktigt att detta är tydligt även i ansvars- och genomförandebeskrivningen.

Positivt är att regionförbundet har tagit hänsyn till Författarförbundets prioriterade mål och skrivit in dem i kulturplanen. Litteraturen har fått en tydligare roll i denna kulturplan, arvoderings-/ersättningsfrågan finns med liksom fristadsfrågan. Litteraturens egenvärde som konstform tas upp som en utvecklingspunkt, även om den inte behandlas särskilt ingående eller konkret.

KLYS har i samråd med Författarförbundets regionombud i Östergötland följande synpunkter på skrivningen om litteraturområdet i kulturplanen:

- Aktörerna beskrivs på ett sätt där institutioner, professionella kulturskapare och rena privatpersoner (t ex "föräldrar") blandas på ett sätt som gör rollerna otydliga. Ett förslag är att se hur aktörerna inom andra kulturområden beskrivs och följa samma modell.
- Sättet att beskriva olika former som litteratur förekommer i idag är också otydligt: "Idag finns en uppsjö av olika typer av medier på olika sätt." Fortsättningsvis beskrivs dessa olika medieformer, men även här känns avsnittet inte helt genomarbetat, eftersom man inte får en uppfattning om vilka former som används i regionen och vilka former som är intressanta att utveckla.

- Den vision som presenteras, där att "ha det bra" som författare i regionen är ett mål att sträva efter, är alldeles för otydlig. Eftersom kartläggningen "Litteraturens villkor i Östergötland" nämns som en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet kunde resultatet av den användas för att definiera vad "ha det bra" skulle innebära mer konkret.
- "Att lyfta litteraturen som konstområde" och "Utforma strategier för litteratur, skrivande och läsning i Östergötland" är stora mål som blir otydliga både vad gäller hur de ska genomföras och hur tidsaspekten på genomförandet kan se ut. Det skulle vara en fördel om de kunde brytas ner i delmål. Litteraturen ses dessutom redan som ett etablerat konstområde, men skrivandet som konstform är däremot i behov av att lyftas.
- "Bidra med stödande insatser för hur professionella författare och översättare kan medverka med sin yrkeskunskap i olika sammanhang, såsom skola, utbildning, kultur och samhällsdebatt och att de får avtalsenlig ersättning" är också ett omfattande mål som det är svårt att se hur regionbiblioteket ska kunna arbeta med på ett övergripande plan. Sådana mål är inte mätbara om de inte är kopplade till aktiviteter eller ansvar.
- Överlag är målen/utvecklingsområdena mycket olika när det gäller omfattning och innehåll, vilket gör dem svåra att värdera. Det skulle vara en hjälp om man separerade lång- och kortsiktiga mål, eller till exempel visioner och mätbara mål som man kommer att arbeta konkret för att uppnå.
- Förutsättningarna för litterärt skrivande i regionen berörs inte, vilket är en brist. En nulägesbeskrivning av hur det är att vara verksam som författare i regionen skulle vara en bra utgångspunkt för övrigt resonemang samt analys av utvecklings- och förbättringsområden. En nulägesbeskrivning av hur det är att vara verksam professionell författare skulle markera en medvetenhet om de ekonomiska och konstnärliga förutsättningar som råder, istället för att fokus ligger på "extraaktiviteter" som uppdrag och deltaganden i olika sammanhang.
- "Litteraturens ställning i Östergötland" betonas, när det snarare handlar om det "litterära skrivandets ställning", eftersom litteraturen i sig redan har en stark ställning som bland annat bevakas av biblioteksverksamheten.
- Litteratur som kulturområde saknar en samordnare/konsulent som övriga kulturområden har, istället läggs hela ansvaret för bevakning och genomförande av åtgärder på regionbiblioteket, vilket i sin tur innebär att områdena bibliotek och litteratur bara separeras rent textmässigt.

8.3 Bild och form

Sju av tio konstnärer i Östergötlands län har en månadsinkomst på 13 300 eller mindre, vilket kan jämföras med den genomsnittliga månadsinkomsten i länet som enligt SCB var 21 140 kronor (år 2012). Detta innebär att majoriteten av konstnärerna i Östergötland har svårt att livnära sig på sin verksamhet. Cirka 34 procent av konstnärerna uppger att de tvingats

tacka nej till att medverka i en utställning för att ersättningen och villkoren är så dåliga att de inte har haft råd att medverka, och 68 procent har vid något tillfälle inte fått utställningsersättning vid utställningar.

Det är glädjande att regionen håller på att ta fram en konststrategi som man kommer att implementera under perioden 2016-2019. KLYS och KRO/KIF ger gärna synpunkter på en remissversion av konststrategin. Länets satsningar på den offentliga konsten är positiva, men det är oroväckande för regionens medborgare och attraktivitet att man inte uppfyller enprocentsregelns ambition om att minst en procent av regionens ny-, till- och ombyggnader investeras i offentlig konst. MU-avtalet diskuteras bara svepande där det skulle behövas en mer ingående diskussion kring dess betydelse. KLYS skulle gärna se att Östergötland utredde möjligheterna till att upprätta ett konstnärligt resurscentrum för att stärka den regionala infrastrukturen på bild- och formområdet.

KLYS föreslår att Region Östergötland skriver in i sin kulturplan att:

- regionen ska ta fram en regional plan för hur MU-avtalet ska kunna tillämpas av regionens och dess kommuners alla utställningsarrangörer. En regional MU-avtalspott bör införas, till vilken arrangörer i regionen kan söka medfinansiering för att konstnärerna ska få MU-avtalsenliga ersättningar inklusive ersättning för konstnärernas arbetstid. Regionen årligen redovisar hur MU-avtalet (både utställnings- och medverkansersättningen inklusive ersättningar för konstnärers arbetstid) har tillämpats bland utställningsarrangörer i Östergötland.
- minst en procent av projektkostnaderna vid regionens samtliga offentliga ny-, om och tillbyggnationer investeras i konstnärlig gestaltning. Det bör gälla fastigheter som är avsedda för regionens verksamhet eller av de offentliga rummen, oavsett om regionen/landstinget anlitar privata byggbolag. Östergötlands region/landsting utarbetar metoder/riktlinjer för hur arbetet med enprocentsregeln ska gå till, vilka även ska säkra hög kvalitet genom att den konstnärliga sakkunskapen tas tillvara i hela planerings- och projektcykeln. Regionen årligen redovisar när och hur enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning har tillämpats och synliggör de offentliga verken. Regionen säkerställer kompetens och resurser för att kunna vara ett stöd till Östergötlands kommuner i att utveckla riktlinjer och metoder för implementeringen av enprocentsregeln. Detta bör budgeteras.
- konststrategin ska gå på remiss till de organiserade konstnärerna före beslut i fullmäktige.
- Östergötland ska utarbeta en handlingsplan med konkreta åtgärder för bild- och formkonsten i dialog med konstlivet och de professionella bildkonstnärerna och konsthantverkarna.
- regionen ska utveckla sin syn på konsthantverket och regionens ambitioner på området.
- Östergötland i kulturplanen fastställer att bild och form-konstnärer ska engageras i olika regionala sammanhang, exempelvis inom fortbildningar, i arbetet med

regionala planer och i olika utvecklingsprocesser. Se konstnärerna som en resurs och sikta på att skapa fler arbetstillfällen för fria professionella kulturskapare.

- undersöka möjligheterna att starta ett resurscentrum för bild- och formkonsten som strategiskt samlar och samordnar det regionala konstlivet, myndigheter och näringsliv.

8.4 Filmkulturell verksamhet

KLYS välkomnar satsningen på film i Östergötland. Vi uppskattar den lokala och regionala självständigheten inom detta konstområde. Norrköpings kommuns nya fond för filmare är ett positivt tillskott till regionens kulturliv. Arbetet med förutsättningarna för professionell filmproduktion kan ses som en framåtsyftande satsning. Även här är det vid bidragsgivningen viktigt att ta kollektivavtal i beaktande för att göra det möjligt för professionella filmarbetare att försörja sig inom området.

Vi ser det som mycket positivt att man lyfter fram de fria filmarna i samarbete med ÖFF. Att man uppmärksammar att de filmare som kommer med nya perspektiv och nya produktionssätt inte har en åldersgräns på sig. I arbetet med att bygga upp ÖFF vill vi understryka att det är viktigt att skapa riktlinjer för hur de som fördelar stöd utses, på vilka meriter och hur länge de får sitta på sin post – detta för att undvika maktkoncentration och att pengar kopplas till för starka personer.

Vi skulle gärna se ett samarbete mellan t.ex. bildkonsten och filmen, tvärdisciplinära satsningar, eftersom filmen är en konstform i sig och många bildkonstnärer idag arbetar med film. Vi ser också gärna att regionen framhäver mer konkreta resultat av arbetet med jämställdhets- och hbtq-frågor – dvs. mänskliga rättighetsfrågor.

Nu när satsningen med de öronmärkta regionala pengarna för kvinnors filmskapande som funnits att söka från Kulturdepartementet via Filminstitutet avslutats efter tre år, är en framtida jämställd regional filmkultur avhängig av konkreta visioner och konkreta satsningar. Dessa saknar vi i planen.

9 Sammanfattande synpunkter

KLYS kan konstatera att man i kulturplanens förord fokuserar på kulturens attraktivitet och tillgänglighet. Av de två övergripande frågeställningarna som ligger till grund för arbetet med planen är den ena alltigenom aspektpolitisk. Vi ser gärna att man väger upp nyttoaspekterna mot konstnärspolitiska perspektiv och lyfter fram vikten av konstens egenvärde i den regionala kulturpolitiken.

Efter en genomgång av denna kulturplaneremiss finner KLYS trots allt att Region Östergötlands förslag till kulturplan för 2016-2019 inger goda förhoppningar om att den regionala kulturpolitiken i länet går i rätt riktning när det gäller situationen för de professionella kulturskaparna. I ett riksperspektiv sticker regionens kulturpolitiska ambitioner ut bl.a. när det gäller att bygga broar och förbättra samverkan mellan det

institutionella och det fria kulturlivet i regionen. Men även om man varit en av de regioner som bättre än andra tidigt involverat de professionella kulturskaparna i samrådsarbetet inför kulturplanen önskar KLYS se att man i ännu högre grad konkretiserar samarbetet mellan regionpolitiken, förvaltningen och dess konsulenter/utvecklare samt de professionella kulturskaparna i regionen under kommande planperiod. Vi tror att en initierad konsulentverksamhet blir än mer effektiv för kulturpolitiken i stort i regionen om den tar intryck av professionella kulturskapare på flera olika plan.

På det stora hela är detta en bra kulturplan som sticker ut vid en jämförelse med andra. Den är välskriven och omfattande i innehåll och analys. Vi noterar dock att somliga avsnitt och formuleringar av utvecklingsinsatser i nuvarande remissversion är alltför vaga och visionära snarare än så konkreta och konstruktiva som de bör vara för att utgöra ett vägledande underlag för kommande års kulturpolitik i Östergötland.

KLYS vill slutligen tacka Region Östergötland för att vi getts tillfälle att ta del av remissutgåvan av den kommande kulturplanen och inkomma med vårt yttrande. Vi ser fram emot en fortsatt dialog med regionen i kultur- och konstnärspolitiska frågor, och följer med stort intresse hur regionen utvecklar sitt samråd med de yrkesverksamma kulturskaparna.

För KLYS

Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd

**Alströmergatan 12, 7 tr
112 47 Stockholm**

Telefon Carl: 070-262 19 38

www.klys.se